

העזולה מהסוגיא

בבא מציעא צד. - ק:

פרשת במדבר ה'תשפ"ד

דף צד - צה

◆ דיני עשיית תנאי:

• צורת עשיית התנאי:

○ לרבי מאיר - צריך לעשות 'תנאי כפול' ו'תנאי קודם למעשה'.

○ לרבנן - לא צריך 'תנאי כפול' ו'תנאי קודם למעשה' [קידושין סא א].

• דיני 'מתנה על מה שכתוב בתורה':

○ באיסורים - התנאי לא חל.

○ בממון:

▪ באופן שקידש על מנת שאין לאשה שאר כסות - לרבי מאיר התנאי לא חל, לרבי יהודה התנאי חל.

▪ שומר שהתנה להתחייב פחות מהחייבים שחייב - התנאי חל^א.

▪ שומר שהתנה להתחייב יותר מהחייבים שחייב:

• באופן שעשה קנין - התנאי חל.

• באופן שלא עשה קנין - לשמואל התנאי לא חל, לרבי יוחנן התנאי חל^ב.

○ דין תנאי שהאשה לא יכולה לקיימו (כגון 'על מנת שתעלי לרקיע') - לת"ק התנאי חל, לרבי יהודה בן תימא התנאי לא חל^ג.

✽ הערות ✽

א הגמ' מבארת שהסיבה שבאופן זה רבי מאיר מודה שהתנאי חל משום ש'מעיקרא לא שעבד נפשיה', ורש"י מבאר שהשומר לא נעשה שומר עד שימשוך, ולפני שמשך פירש שלא רוצה להיות שומר אלא לפי תנאים אלו, אבל אדם שקידש על מנת שאין לאשה שאר וכסות 'מכי אמר לה הרי את מקודשת לי איתקדשה לה וכי אמר לה על מנת שאין ליך עלי מתנה על מה שכתוב בתורה דאין אישות לחצאין וכי תפיס קדושין לגמרי תפיס והוה מתנה על מה שכתוב בתורה'.

ב הגמ' מבארת שהטעם של רבי יוחנן שהתנאי חל, משום שיש לשומר הנאה שיוצא עליו קול שהוא אדם נאמן, ובהנאה זו משעבד את עצמו.

ג הגמ' מבארת שהטעם של רבי יהודה בן תימא שהתנאי לא חל, משום שהבעל לא התכוון שהתנאי יחול אלא התכוון לצער את האשה.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

פרק שמיני

דיני שומרים:

- באופן שלא היה 'בעליו עמו':
 - שומר חנים - בפשיעה חייב, בגניבה ואבידה ואונס פטור.
 - שומר שכר - בפשיעה ובגניבה ואבידה חייב, באונס פטור.
 - שואל - בפשיעה ובגניבה ואבידה ובאונס חייב, במתה מחמת מלאכה פטור.
 - שוכר - נחלקו התנאים האם דינו כשומר חנים או כשומר שכר.
- באופן שהיה 'בעליו עמו':
 - באופן שהחפץ נאנס - פטור.
 - באופן שהחפץ נגנב או נאבד - פטור.
 - באופן שהשומר פשע - נחלקו האמוראים האם חייב או פטור.
- גדר הדין של 'בעליו עמו' - באופן שהבעלים עשה מלאכה לשומר בשעת קבלת השמירה.

הערות

- ד הגמ' מבארת שיש שתי פרשות של שומר, ובפרשה הראשונה כתוב שהשומר פטור על גניבה, ובפרשה השנייה כתוב שהשומר חייב על גניבה, ודורשים שהפרשה הראשונה נאמרה בשומר חנים והפרשה השנייה נאמרה בשומר שכר, משום שמסתבר שהתורה החמירה בשומר שכר שיהיה חייב בגניבה (ולא מסתבר שהתורה החמירה בשומר שכר שיהיה פטור מגניבה כדי שיתחייב ככל בטוען טענת גנב, משום ש'קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה').
- ה הגמ' מוסיפה שהמקור ששומר שכר חייב באבידה הוא בקל וחומר, שאם שומר שכר חייב בגניבה שהיא קרובה לאונס, כ"ש שחייב באבידה שהיא קרובה לפשיעה. והגמ' מביאה שלפי המ"ד ש'דברה תורה כלשון בני אדם' אין מקור נוסף לדין זה, ולפי המ"ד ש'לא דברה תורה כלשון בני אדם' יש מקור נוסף לדין זה, דכתיב 'אם גנב יגנב' ודורשים מכפילות הלשון לרבות אבידה, 'ומילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא'.
- ה הגמ' מבארת ששואל חייב בין באונס של שבורה ומתה וכן באונס של שבויה, ולמרות שכתוב 'ונשבר או מת' ולא כתוב שבויה, מ"מ רבי יונתן דורש מהמילה 'או' לרבות שבויה (משום שרבי יונתן סובר שאם היה כתוב 'ונשבר ומת' היינו דורשים שהכוונה או נשבר או מת), ורבי יאשיה דורש מהמילה 'ונשבר' לרבות שבויה, כיון שסובר שלא צריך פסוק ששואל חייב באופן שהבהמה נשברה, שהרי אפשר ללמוד זאת מהדין ששואל חייב באופן שהבהמה מתה כיון ש'מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא' (משום שרבי יאשיה סובר שאם היה כתוב 'ונשבר ומת' היינו דורשים שהכוונה נשבר וגם מת וממילא המילה 'או' אינה מיותרת).
- ה הגמ' מביאה שמקור המחלוקת של רבי יונתן ורבי יאשיה הוא בפסוק 'איש אשר יקלל את אביו ואת אמו', שרבי יאשיה סובר שמשמעות הלשון הוא שקילל גם את אביו וגם את אמו, ולכן צריך פסוק נוסף 'אביו ואמו קילל' ללמד שחייב גם באופן שקילל רק את אביו וגם באופן שקילל רק את אמו, אמנם רבי יונתן סובר שמשמעות הפסוק שקילל או את אביו או את אמו, ולכן לא צריך פסוק נוסף.
- ה הגמ' מבארת שלמרות שלא כתוב בתורה ששואל חייב בגניבה ואבידה, מ"מ אפשר ללמוד דין זה מהפסוק 'וכי ישאל איש' ודורשים שכמו ששומר שכר חייב בגניבה ואבידה כך שואל חייב בגניבה ואבידה (הגמ' דנה האם אפשר ללמוד דין זה מקל וחומר, שאם שומר שכר שפטור מאונס חייב בגניבה ואבידה, שואל שחייב באונס כ"ש שחייב בגניבה ואבידה, אמנם גם לפי הצד שאפשר ללמוד בקל וחומר לא צריך את הלימוד מהקל וחומר, אלא אפשר ללמוד מהאות 'ו' וכפי שהתבאר).
- ו הגמ' מביאה שבדברי הברייתא מבואר שרבי מאיר סובר ששוכר דינו כשומר חנים, ורבי יהודה סובר ששוכר דינו כשומר שכר, אמנם רבה בר אבוה גורס בדברי הברייתא להיפך שרבי מאיר סובר ששוכר דינו כשומר שכר, ורבי יהודה סובר ששוכר דינו כשומר שכר.
- ז הגמ' מבארת שהמקור ששואל פטור באופן שהיה 'בעליו עמו', דכתיב 'וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם אם בעליו עמו לא ישלם'.
- ח הגמ' מבארת שהמקור ששומר שכר פטור בגניבה ואבידה באופן שהיה 'בעליו עמו', דכתיב 'וכי ישאל איש' ודורשים שכמו ששואל פטור באונס באופן שהיה בעליו עמו, כך שומר שכר פטור מגניבה ואבידה באופן שהיה 'בעליו עמו', והגמ' מוסיפה שלאחר שידועים ששומר שכר פטור מגניבה ואבידה באופן שהיה 'בעליו עמו', חוזרים ודורשים מהפסוק 'וכי ישאל איש' שכמו ששומר שכר פטור מגניבה ואבידה באופן שהיה 'בעליו עמו', כך שואל פטור מגניבה ואבידה באופן שהיה 'בעליו עמו'.
- ט הגמ' מבארת שהמקור של הצד שבאופן שהשומר פשע פטור משום ש'מקרא נדרש לפני ולפני פניו', כלומר שהדין של 'בעליו עמו' שנאמר בשואל נדרש גם על שומר שכר שכתוב 'לפניו', וגם על שומר חנים שכתוב 'לפני פניו', וכיון ששומר חנים חייב רק בפשיעה לומדים שבאופן שהיה 'בעליו עמו' והשומר פשע פטור, והמקור של הצד שבאופן שהשומר פשע חייב משום ש'מקרא נדרש לפני ולפני פניו' כלומר שהדין של 'בעליו עמו' שנאמר בשואל נדרש רק על שומר שכר שכתוב 'לפניו', ולא על שומר חנים שכתוב 'לפני פניו'.
- י הגמ' דנה מהו המקור שהפטור של 'בעליו עמו' נאמר באופן שהבעלים עשה מלאכה ב'שעת שאלה' (כלומר בשעת קבלת השמירה) ולא ב'שעת שבורה ומתה' (כלומר בשעת של החיוב של השומר), והגמ' מבארת שנידון זה תלוי במחלוקת של רבי יאשיה ורבי יונתן, שלפי דעת רבי יאשיה דורשים מהפסוק 'וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם' שהבעלים לא עשה מלאכה בשעת השאלה ובשעת שבורה ומתה ובאופן זה השואל חייב, ומשמע שבאופן שהבעלים עשה מלאכה רק בשעת השאלה, או באופן שהבעלים עשה מלאכה רק בשעת שבורה ומתה פטור, ומאידך דורשים מהפסוק 'אם בעליו

◆ דיני שואל:

- באופן ששאל את הבהמה ל'רבעה' - הגמ' מסתפקת האם חייב כדין שואל^א.
- באופן ששאל את הבהמה 'להראות בה' - הגמ' מסתפקת האם חייב כדין שואל^ב.
- באופן ששאל בהמה ויש לו מכר הנאה של פחות מפרוטה - הגמ' מסתפקת האם חייב כדין שואל^ג.

◆ דיני 'בעליו עמו':

- באופן ששאל חפץ מהשותפים ואחד מהשותפים עשה לו מלאכה - הגמ' מסתפקת האם יש פטור של 'בעליו עמו' ביחס לחצי מהחפץ, או דלמא אין פטור של 'בעליו עמו'^ד.
- באופן שהשאל חפץ לשותפים ועשה מלאכה לאחד מהשותפים - הגמ' מסתפקת האם יש פטור של 'בעליו עמו' ביחס לשואל שעשה לו מלאכה, או דלמא אין פטור של 'בעליו עמו'^ה.
- באופן שאדם שאל פרה של נכסי מלוג והבעל עשה מלאכה לשואל - לרבי יוחנן יש פטור של 'בעליו עמו' משום ש'קנין פירות כקנין הגוף' וממילא הבעל נחשב הבעלים של הנכסי מלוג, לריש לקיש אין פטור של 'בעליו עמו' משום ש'קנין פירות לאו כקנין הגוף' וממילא הבעל לא נחשב הבעלים של הנכסי מלוג^ו.

⊕ הערות ⊕

עמו לא ישלם' שהבעלים עשה מלאכה בשעת השאלה ובשעת שבורה ומתה ובאופן זה השואל פטור, ומשמע שבאופן שהבעלים עשה מלאכה רק בשעת השאלה או באופן שהבעלים עשה מלאכה רק בשעת שבורה ומתה חייב, וקשיין קראי אהדדי, ולכן דורשים שבאופן שהבעלים עשה מלאכה בשעת השאלה פטור, ובאופן שהבעלים עשה מלאכה בשעת שבורה ומתה חייב. אבל לפי דעת רבי יונתן דורשים מהפסוק 'וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם', שהשואל חייב בין באופן שהבעלים לא עשה מלאכה בשעת השאלה ובשעת שבורה ומתה, ובין באופן שהבעלים עשה מלאכה רק בשעת השאלה, ובין באופן שהבעלים עשה מלאכה רק בשעת שבורה ומתה, וקשיין קראי אהדדי, ולכן דורשים שבאופן שהבעלים עשה מלאכה בשעת השאלה פטור, ובאופן שהבעלים עשה מלאכה בשעת שבורה ומתה חייב.

הגמ' דנה מהי הסיבה שדורשים שבאופן שהבעלים עשה מלאכה בשעת השאלה פטור, ובאופן שהבעלים עשה מלאכה בשעת שבורה ומתה חייב, ולא דורשים להיפך, שבאופן שהבעלים עשה מלאכה בשעת השאלה חייב, ובאופן שהבעלים עשה מלאכה בשעת שבורה ומתה פטור, והגמ' בתירוץ הראשון מבארת שמסתבר ששעת השאלה עדיפה כיון שבשעה זו השואל מתחייב באחריות של הבהמה, וכן בשעה זו השומר מתחייב במזונות של הבהמה, אבל בשעת שבורה ומתה השואל מתחייב רק בדמי הבהמה, והגמ' בתירוץ השני מבארת שיש משמעות בפסוק 'וכי ישאל איש מעם רעהו' ששאל את הפרה ולא שאל את הבעלים, ומבואר ממשמעות זו שפטור בעליו עמו תלוי בשעת השאלה (אמנם משמעות זו אינה דרשה גמורה, ולולי הדרשות לעיל לא היינו דורשים משמעות זו).

הגמ' מבארת שהפטור 'בעליו עמו' נאמר בין באופן שהבעלים עוסק במלאכה שקשורה לחפץ שהשאל, ובין באופן שהעלים עוסק במלאכה שאינה קשורה לחפץ שהשאל, ותוס' מבארים שאפילו באופן שהבעלים לא התחיל את המלאכה של השאלה והשכירות, אלא התכוון למלאכה או התחיל ללכת, נחשב 'בעליו עמו'.

יא הגמ' מבארת שהצד שחייב כדין שואל משום שיש לו הנאה, והצד שאינו חייב כדין שואל משום שלא שאל כדרך האנשים.

יב הגמ' מבארת שהצד שחייב כדין שואל משום שיש לו הנאה מהבהמה, והצד שאינו חייב כדין שואל משום שלא נהנה מגוף הבהמה.

יג הגמ' מבארת שהצד שחייב כדין שואל משום שקיבל מהמשאיל חפץ ששוה פרוטה ונהנה מחפץ, והצד שאינו חייב כדין שואל משום שלא נהנה מחפץ הנאה ששוה פרוטה.

הגמ' מוסיפה שלפי הצד שחיוב שואל נאמר רק באופן שנהנה הנאה של שווה פרוטה, יש להסתפק באופן ששאל שתי פרות ונהנה משתייהן יחד שווה פרוטה, האם נחשב שואל על שתי הפרות כיון שהולכים אחר המשאיל והשואל נחשב שקיבל הנאה של פרוטה, או דלמא לא נחשב שואל על שתי הפרות כיון שהולכים אחר כל פרה ומכל פרה קיבל הנאה שהיא פחות מפרוטה.

יד הגמ' מבארת שהצד שאין פטור של 'בעליו עמו', משום שפטור זה נאמר רק באופן ש'כל הבעלים' עשה מלאכה, ולא באופן זה שרק שותף אחד עשה מלאכה.

טו הגמ' מבארת שהצד שאין פטור של 'בעליו עמו', משום שפטור זה נאמר רק באופן שעשה מלאכה ל'כל השואל', ולא באופן זה שעשה מלאכה רק לשותף אחד.

טז תוס' בתירוץ הראשון נוקטים שבאופן שאדם רוצה להשאל חפץ של נכסי מלוג, צריך לבקש רשות מהבעל שהפירות שלו, וכן צריך לבקש רשות מהאשה, משום שהבעל לא יכול למכור או להשאל חפץ של נכסי מלוג בלי רשות של האשה, ותוס' בתירוץ השני נוקטים שצריך לבקש רשות מהבעל שהפירות שלו, ולא צריך לבקש רשות מהאשה.

- באופן שאשה שאלה פרה לחרוש בה קרקע של נכסי מלוג והבעלים עשה מלאכה לבעל בנכסים ששייכים לו - לרבי יוחנן יש פטור של 'בעליו עמו' משום ש'קנין פירות קנין הגוף' וממילא הבעל נחשב השואל של הפרה, לריש לקיש אין פטור של 'בעליו עמו' משום ש'קנין פירות לאו קנין הגוף' וממילא הבעל לא נחשב השואל של הפרה.
- באופן שהבעלים שלח שליח להשאיל את הפרה והשליח עשה מלאכה לשואל - לרבי יונתן יש פטור של 'בעליו עמו', לרבי יאשיה אין פטור של 'בעליו עמו'."
- באופן שהבעלים שלח את עבדו להשאיל את הפרה והעבד עשה מלאכה לשואל - הגמ' מסתפקת האם יש פטור של 'בעליו עמו', או דלמא אין פטור של 'בעליו עמו'."

◆ דיני שומרים:

- הקונה חפץ מחבירו לשלשים יום - הקונה דינו כשומר חנים.
- בעל שמשתמש בנכסי מלוג של האשה - הבעל נחשב כ'לוקח' שדינו כשומר חנים, ויש לבעל פטור של 'בעליו עמו'.
- בעל שמשתמש בחפץ שהאשה שאלה או שכרה לפני הנישואין - הבעל נחשב כ'לוקח' שדינו כשומר חנים.
- אשה שהכניסה לבעל נכסי מלוג ויש בתוכם מעות של הקדש - הבעל לא קונה את המעות, כיון שבית דין תיקנו שהבעל יקנה מעות של היתר ולא תיקנו שיקנה מעות של איסור. ובאופן שהבעל לאחר מכן ישתמש במעות יתחייב מדין מעילה"ט.

◆ **דין שואל שהבהמה מתה מחמת מלאכה או הכחישה מחמת מלאכה** - השואל פטור משום ששאל החפץ על דעת להשתמש בו.^י

דף צו - צח

◆ דיני תשלום של מזיק גנב וגזולן ושואל:

- מזיק - יכול לשלם בשוה כסף, ובאופן שהשברים פחתו צריך לשלם כפי שווים בשעת הנזק.
- גנב וגזולן (לשמואל):
 - לרש"י - לא יכולים לשלם בשוה כסף.
 - לרשב"ם - יכולים לשלם בשוה כסף, ובאופן שהשברים פחתו צריכים לשלם כפי שווים בשעת העמדה בדין.

⊕ הערות ⊖

יז הגמ' מבארת שכמו שנחלקו התנאים האם בעל יכול להפר נדרי אשתו על ידי שליח, לרבי יונתן אפשר להפר משום ש'שלוחו של אדם כמותו', ולרבי יאשיה אי אפשר להפר, כך נחלקו התנאים בדיון 'בעליו עמו', לרבי יונתן יש פטור של 'בעליו עמו' משום ש'שלוחו של אדם כמותו', ולרבי יאשיה אין פטור של 'בעליו עמו'.

תוס' בתירוץ הראשון מבארים שהמקור של רבי יאשיה לענין הפרת נדרים שלא אומרים 'שלוחו של אדם כמותו', דכתיב 'אשה יקימנו ואישה יפרנו', ודורשים מיתור הלשון שרק הבעל בעצמו יכול להפר, וכן המקור של רבי יאשיה לענין 'בעליו עמו' שלא אומרים 'שלוחו של אדם כמותו', דכתיב 'בעליו אין עמו שלם' אם 'בעליו עמו' לא 'שלם', ודורשים מיתור הלשון שרק באופן שהבעלים עצמו עשה מלאכה יש פטור של 'בעליו עמו'. ותוס' בתירוץ השני מבארים שהמקור של רבי יאשיה לענין הפרת נדרים שלא אומרים 'שלוחו של אדם כמותו', משום שהלשון 'אשה' משמע הבעל עצמו ולא שליח, וכן המקור של רבי יאשיה לענין 'בעליו עמו' שלא אומרים 'שלוחו של אדם כמותו', משום שהלשון 'בעליו' משמע הבעלים עמו ולא שלוחו.

יח הגמ' מבארת שאפשר לומר שבאופן שהעבד עשה מלאכה לשואל יש פטור של 'בעליו עמו', אפילו לפי דעת רבי יאשיה שסובר שבאופן ששליח עשה מלאכה לשואל אין פטור של 'בעליו עמו', משום ש'יד עבד כיד רבו'. ומאידך אפשר לומר שבאופן שהעבד עשה מלאכה לשואל אין פטור של 'בעליו עמו', אפילו לפי דעת רבי יונתן שסובר באופן ששליח עשה מלאכה לשואל יש פטור של 'בעליו עמו', משום שעבד לא יכול להיות שליח לענין דיני שואל, דכתיב 'גם אתם' ודורשים שהשליח צריך להיות דומה למשלח, ועבד אינו דומה למשלח כיון שלא שייך בו דיני שואל ומשאיל משום שאין לו נכסים משלו.

יט תוס' מוסיפים שאפילו באופן שהבעל נטל את המעות כיון שהיה סבור שהמעות שלו מ"מ הבעל לא מעל, כיון שמעילה היא רק באופן שהתכוון להוציא את המעות של הקדש לחולין, וכן באופן שהאשה הביאה לבעל את המעות כיון שהייתה סבורה שהמעות שלה האשה לא מעלה, כיון שהאשה לא התכוונה להוציא את המעות של הקדש לחולין.

כ הגמ' בלישנא קמא מוסיפה שהשואל חתול להרוג עכברים, והעכברים התגברו על החתול והרוגו, השואל פטור משום שנחשב 'מתה מחמת מלאכה', והגמ' בלישנא בתרא מוסיפה שהשואל חתול להרוג עכברים, והחתול הרג הרבה עכברים ואכל אותם ולאחר מכן מת מחמת ריבוי האכילה, שהשואל פטור משום שנחשב 'מתה מחמת מלאכה'.

• שואל:

- לרש"י - יכול לשלם בשווה כסף.
- לרשב"ם - יכול לשלם בשווה כסף, ובאופן שהשברים פחתו השואל צריך לשלם כפי שווים בזמן שנשברו.

◆ דיני 'בעליו עמו':

- באופן שהבעלים הוא נוטע כרמים עבור אנשי העיר:
 - באופן שהבעלים היה עסוק במלאכה עבור השומר - נחשב 'בעליו עמו'.
 - באופן שהבעלים לא היה עסוק במלאכה עבור השומר - לא נחשב 'בעליו עמו'.
- בתלמיד ורב:
 - ביומא דכלה - הרב עושה מלאכה לתלמיד משום שהרב צריך ללמד את התלמיד דווקא בהלכות הרגל.
 - בשאר הימים - התלמיד עושה מלאכה לרב משום שהרב יכול לבחור איזה מסכת ללמוד.

◆ דיני מודה במקצת וכופר הכל:

- האופנים שנחשב 'מודה במקצת':
 - באופן שהודה במקצת וכפר במקצת בטענת 'לא היו דברים מעולם':
 - לרבי חייא בר יוסף ורבא - נחשב מודה במקצת.
 - לרמי בר חמא:
 - לרש"י - נחשב מודה במקצת.
 - לתוס' בפירוש הראשון - בפקדון לא נחשב מודה במקצת, בהלוואה נחשב מודה במקצת.
 - באופן שהודה במקצת וכפר במקצת בטענת 'נאנסו':
 - לרבי חייא בר יוסף ורבא - נחשב מודה במקצת.
 - לרמי בר חמא - לא נחשב מודה במקצת.
 - באופן שהודה במקצת וכפר במקצת בטענת 'לא היו דברים מעולם' וכן כפר במקצת בטענת 'נאנסו' - נחשב מודה במקצת^{כא}.
- דיני חיוב שבועת מודה במקצת:
 - באופן שהתובע טוען ברי:
 - באופן שהשומר נחשב 'מודה במקצת' - חייב.
 - באופן שהשומר לא נחשב 'מודה במקצת':
 - לרמי בר חמא ורבא - פטור.
 - לרבי חייא בר יוסף:
 - לרש"י - במלוה פטור, בפקדון חייב.

✧ הערות ✧

כא בדברי הגמ' מבואר שהמקור של מודה במקצת הוא מהפסוק 'כי הוא זה', ולפי רבי חייא בר יוסף ורבא טענת 'לא היו דברים מעולם' נחשבת טענת כפירה, וכן טענת 'נאנסו' נחשבת טענת כפירה, ורש"י מבאר שרמי בר חמא סובר שטענת 'לא היו דברים מעולם' נחשבת טענת כפירה אבל טענת 'נאנסו' לא נחשבת טענת כפירה, ותוס' מבארים שרמי בר חמא סובר שלא מספיק טענת כפירה אחת אלא צריך שתי טענות כפירה, ולכן רק באופן שכפר במקצת בטענת 'לא היו דברים מעולם' וכן כפר במקצת בטענת 'נאנסו' נחשב מודה במקצת.

○ לתוס' בפירוש הראשון (ר"ת) והשני (ריב"א) - פטור³².

○ באופן שהתובע טוען שמא - פטור.

● דיני חיוב שבועת השומרים:

○ באופן שהשומר נחשב 'מודה במקצת' - חייב.

○ באופן שהשומר לא נחשב 'מודה במקצת':

▪ לרש"י ולתוס' בפירוש השני - לרמי בר חמא פטור, לרבי חייא בר יוסף חייב³³.

▪ לתוס' בפירוש הראשון - מדאורייתא פטור מדרבנן חייב.

● דיני חיוב ממון:

○ הקדמה - הגמ' דנה באופן שיש ספק האם הבהמה מתה או בשאלה או בזמן השכירות, או באופן שיש ספק האם הבהמה השאלה מתה או הבהמה השכורה מתה, האם השומר חייב לשלם וכדלהלן³⁴.

○ באופן שהבעלים ברי והשומר שמא:

▪ באופן שהשומר חייב שבועת 'מודה במקצת' (שהבהמה מתה בזמן השכירות או שהבהמה השכורה מתה) - חייב לשלם, משום שמחוייב שבועת מודה במקצת וכיון שטוען שמא ולא יכול להשבע אומרים 'מתוך שאינו יכול להשבע משלם'³⁵.

▪ באופן שהשומר לא חייב שבועת מודה במקצת:

● לרב הונא ורב יהודה - חייב לשלם משום ש'ברי עדיף'³⁶.

● לרב נחמן ורבי יוחנן - פטור משום ש'לאו ברי עדיף'³⁷.

✎ הערות ✎

כב הגמ' בב"ק [קא] מבאר שרבי חייא בר יוסף סובר ש'עירוב פרשיות כתוב כאן' והפסוק 'כי הוא זה' שנאמר בפקדון מתייחס למלוה, ורש"י מבאר שלפי דבריו במלווה חייב שבועה רק במודה במקצת ולא בכופר הכל, אבל בפקדון חייב שבועה בין במודה במקצת ובין בכופר הכל, ורש"י מוסיף שרמי בר חמא חולק וסובר שבין במלוה ובין בפקדון חייב שבועה רק במודה במקצת ולא בכופר הכל. אמנם תוס' סוברים שלפי רבי חייא בר יוסף לא עוקרים את הפסוק 'כי הוא זה' מפקדון לגמרי, ולכן גם לפי דבריו בין במלוה ובין בפקדון חייב שבועה רק במודה במקצת ולא בכופר הכל.

כג רש"י ותוס' בפירוש השני מבארים, שלפי רבי חייא בר יוסף שסובר ש'עירוב פרשיות כתוב כאן' והפסוק 'כי הוא זה' שנאמר בפקדון מתייחס למלוה, החיוב של שבועת השומרים נאמר בין באופן שהשומר מודה במקצת ובין באופן שהשומר כופר הכל, אמנם לפי רמי בר חמא שסובר שהפסוק 'כי הוא זה' מתייחס לפקדון, חיוב שבועת השומרים נאמר רק באופן שהשומר מודה במקצת ולא באופן שהשומר כופר הכל.

כד תוס' מבארים שלמרות שבאופן שיש ספק האם הבהמה מתה כדרכה או שלא מתה כדרכה השומר חייב שבועת השומרים גם באופן שהבעלים טוען שמא, מ"מ באופן שיש ספק האם הבעלים השאיל לשואל או לא השומר לא חייב שבועת השומרים, וכן באופן שיש ספק האם הפרה מתה בזמן השאלה או בזמן השכירות, או באופן שיש ספק האם הבהמה השאלה מתה או הבהמה השכורה, נחשב שיש ספק האם הבעלים השאיל לשואל ואין חיוב של שבועת השומרים להוכיח שהבהמה מתה בזמן השכירות או שהבהמה השכורה מתה (אמנם יש אופנים שיש חיוב שבועת השומרים על עצם הטענה שהבהמה מתה כדרכה ולא מתה בפשיעה).

כה הגמ' מבאר שלפי רבא באופן שהבעלים טוען שמסר לשומר שתי פרות ושתייהן מתו בזמן השאלה, והשואל מודה באחת שמתה בזמן השאלה, ואומר על השנייה שאינו יודע האם מתה בזמן השכירות או בזמן השאלה השומר חייב שבועת 'מודה במקצת', וכן באופן שהבעלים מסר לשומר שלש פרות שתיים בשאלה ואחת בשכירות, והבעלים טוען שמתו שתי הפרות של השאלה, והשומר טוען שפרה אחת של השאלה מתה, והשנייה אינו יודע האם הייתה הפרה של השאלה או של השכירות השומר חייב שבועת מודה במקצת, אמנם לפי דעת רמי בר חמא באופנים אלו השומר לא חייב שבועת מודה במקצת (לרש"י משום שטענת 'איני יודע' לא נחשבת כפירה, לתוס' משום שטענת איני יודע על פרה אחת אינה יכולה להחשב גם כטענת 'לא היו דברים מעולם' וגם כטענת 'אנאסו') ורק באופן שהיה פרה נוספת שהשומר טוען עליה 'לא היו דברים מעולם' השומר חייב שבועת מודה במקצת.

תוס' מבארים שנחלקו התנאים בדין 'מתוך שאינו יכול להשבע' והתנא של המשנה סבר כמו התנא שחייב לשלם, ותוס' מוסיפים שרבנן תיקנו באדם שהוא חשוד על השבועה שלא אומרים 'מתוך שאינו יכול להשבע משלם' אלא 'כנגדו נשבע ונוטל', משום שאם היה הדין 'מתוך שאינו יכול להשבע משלם' היה אפשר להפקיע ממנו את כל ממונו, על ידי שילוו לו פרוטה ויתבעו ממנו את כל ממונו, וכיון שיודה בפרוטה יחשב מודה במקצת ומתוך שאינו יכול להשבע משלם.

כו תוס' מבארים שרב יהודה סובר ש'ברי' ושמא ברי עדיף' רק באופן שהברי טוב והשמא גרוע, אבל באופן שהברי טוב והשמא גרוע פטור, אמנם אביי סובר שאפילו באופן שהברי טוב והשמא גרוע ברי עדיף.

כז תוס' מבארים שלמרות שיש אופנים שהשומר צריך להשבע שהבהמה מתה כדרכה, מ"מ השומר לא חייב להשבע על ידי גלגול שהבהמה מתה בזמן השכירות או שהבהמה השכורה מתה, משום שדין גלגול נאמר רק באופן שהנתבע טוען ברי ולא נאמר באופן שהנתבע טוען שמא.

○ באופן שהבעלים שמא והשומר ברי - פטור^{כח}.

○ באופן שהבעלים ברי והשומר ברי - פטור^{כט}.

○ באופן שהבעלים שמא והשומר שמא:

▪ לסומכוס - יחלוקו משום ש'מזמון המוטל בספק חולקים'.

▪ לרבנן - פטור משום ש'המוציא מחבירו עליו הראיה'^ל.

◆ דיני 'בעליו עמו':

• באופן שהקנין בבעלים קדם לקנין שלא בבעלים:

○ באופן ששאל את הפרה בבעלים וחזר ושכר את הפרה שלא בבעלים - הגמ' מסתפקת האם יש פטור של 'בעליו עמו'.

○ באופן ששכר את הפרה בבעלים וחזר ושאל את הפרה שלא בבעלים - הגמ' מסתפקת האם יש פטור של 'בעליו עמו'^{לא}.

○ באופן ששאל את הפרה בבעלים וחזר ושאל את הפרה שלא בבעלים - יש פטור של 'בעליו עמו'.

○ באופן ששכר את הפרה בבעלים וחזר ושכר את הפרה שלא בבעלים - יש פטור של 'בעליו עמו'^{לב}.

✽ הערות ✽

כח תוס' מבארים שלמרות שיש אופנים שהשומר צריך להשבע שהבהמה מתה כדרכה, מ"מ השומר לא חייב להשבע על ידי גלגול שהבהמה מתה בזמן השכירות או שהבהמה השכורה מתה, משום שדין גלגול נאמר באופן שיש סיבה לחשוד שהשומר משקר, או באופן שאין סיבה לחשוד שהשומר משקר אבל הבעלים טוען טענת ברי, אבל באופן זה שאין סיבה לחשוד שהשומר משקר והבעלים טוען טענת שמא לא נאמר דין גלגול.

כט בדברי הגמ' מבואר שיש אופנים שהשומר חייב להשבע שהבהמה מתה בזמן השכירות או שהבהמה השכורה מתה מחמת דין 'מודה במקצת', ויש אופנים שהשומר חייב להשבע שבעת השומרים שהבהמה מתה כדרכה ולא מתה בפשיעה, והבעלים יכול לגלגל עליו שבעה שהבהמה מתה בזמן השכירות או שהבהמה השכורה מתה, ובשאר האופנים השומר לא צריך להשבע.

ל תוס' מבארים שלמרות שיש אופנים שהשומר צריך להשבע שהבהמה מתה כדרכה, מ"מ השומר לא חייב להשבע על ידי גלגול שהבהמה מתה בזמן השכירות או שהבהמה השכורה מתה, משום שדין גלגול נאמר באופן שיש סיבה לחשוד שהשומר משקר, או באופן שאין סיבה לחשוד שהשומר משקר אבל הבעלים טוען טענת ברי, אבל באופן זה שאין סיבה לחשוד שהשומר משקר והבעלים טוען טענת שמא לא נאמר דין גלגול, וכן דין גלגול נאמר רק באופן שהנתבע טוען ברי ולא באופן זה שהנתבע טוען שמא.

לא הגמ' מבארת שהצד הראשון בספק הוא, שבין באופן ששאל את הפרה בבעלים וחזר ושכר את הפרה שלא בבעלים, ובין באופן ששכר את הפרה בבעלים וחזר ושאל את הפרה שלא בבעלים, אין פטור של 'בעליו עמו', כיון ש'שאלה לחודה קיימא ושכירות לחודה קיימא', כלומר שהקנין השני נעשה בקנין נפרד מהקנין הראשון ולכן אין בו פטור של 'בעליו עמו' שהיה בקנין הראשון. והצד השני בספק הוא, שבאופן ששאל את הפרה בבעלים וחזר ושכר את הפרה שלא בבעלים יש פטור של בעליו עמו, משום שחיובי השכירות כלולים בחיובי השאלה שקדמה להם, אבל באופן ששכר את הפרה בבעלים וחזר ושאל את הפרה שלא בבעלים אין פטור של 'בעליו עמו', משום שחיובי השאלה אינם כלולים בחיובי השכירות שקדמה להם. והצד השלישי בספק הוא, שבין באופן ששאל את הפרה בבעלים וחזר ושכר את הפרה בבעלים, ובין באופן ששכר את הפרה בבעלים וחזר ושאל את הפרה בבעלים, יש פטור של 'בעליו עמו', משום שלמרות שחיוב האונסים של השאלה אינו כלול בחיוב השכירות שקדמה לו, מ"מ חיוב הגניבה ואבידה כלול בחיובי השכירות שקדמה לו.

בדברי הגמ' מובא שני ספיקות נוספים האם יש פטור של 'בעליו עמו': א. באופן ששאל את הפרה בבעלים וחזר ושכר את הפרה שלא בבעלים וחזר ושאל את הפרה שלא בבעלים. ב. באופן ששכר את הפרה בבעלים וחזר ושאל את הפרה שלא בבעלים וחזר ושאל את הפרה שלא בבעלים. ובדברי רש"י מבואר שהספק הראשון נאמר לפי הצד השני בספק שהובא לעיל, והצד שיש פטור של 'בעליו עמו' כיון שהשאלה השניה מחזירה את השאלה הראשונה, והצד שאין פטור של בעליו עמו כיון שיש הפסק של השכירות באמצע, ובפשיטת לפי רש"י גם הספק השני נאמר לפי הצד השני בספק שהובא לעיל, והצד שיש פטור של בעליו עמו כיון שהשכירות השניה מחזירה את השכירות הראשונה, והצד שאין פטור של בעליו עמו כיון שיש הספק של שאלה באמצע.

תוס' מקשים על רש"י שלפי הצד השני הספק שהובא לעיל פשוט שבאופן השני שהביאה אין פטור של בעליו עמו, כיון שבשאלה באמצע לא היה פטור של 'בעליו עמו' פשוט ששאלה זו נחשבת הפסק. ולכן תוס' חולקים על דברי רש"י ומבארים ששני הספיקות שהגמ' הביאה נאמרו לפי הצד השלישי בספק שהובא לעיל, והצד שבאופן הראשון אין פטור של בעליו עמו, כיון שאי אפשר לשייך את השאלה האחרונה לשכירות שלפניה שהיא משוייכת לשאלה שלפניה, והצד שיש פטור של בעליו עמו משום שנחשב שהשאלה השניה היא המשך לשאלה הראשונה, והשכירות באמצע לא נחשבת הפסק כיון שאילו שכירות זו הייתה בבעלים השאלה האחרונה הייתה נחשבת גם בבעלים והייתה משתייכת אליה, והצד שבאופן השני אין פטור של בעליו עמו, משום שאי אפשר לשייך את השכירות האחרונה לשאלה שלפניה שהיא משוייכת לשכירות שלפניה, והצד שיש פטור של בעליו עמו משום שנחשב שהשכירות השניה היא המשך לשכירות הראשונה, והשאלה באמצע לא נחשבת הפסק, כיון שאילו שאלה זו הייתה בבעלים השכירות האחרונה הייתה נחשבת גם בבעלים והייתה משתייכת אליה.

לב תוס' מבארים שבאופן ששאל את הפרה בבעלים וחזר ושכר את הפרה בבעלים, ובאופן ששכר את הפרה בבעלים וחזר ושאל את הפרה שלא בבעלים, שהקנין השני הוא כמו הקנין הראשון פשוט שיש פטור של בעליו עמו, משום שהקנין השני נחשב המשך לקנין הראשון, ויש גזירת הכתוב שבכל אופן שהיה 'בעליו עמו' בקנין הראשון או בקנין השני יש פטור של 'בעליו עמו'.

• באופן שהקנין שלא בבעלים קדם לקנין בבעלים:

- באופן ששאל את הפרה שלא בבעלים וחזר ושאל את הפרה בבעלים - יש פטור של 'בעליו עמו'.
- באופן ששכר את הפרה שלא בבעלים וחזר ושכר את הפרה בבעלים - יש פטור של 'בעליו עמו'.
- באופן ששאל את הפרה שלא בבעלים וחזר ושכר את הפרה בבעלים - יש פטור של 'בעליו עמו'.
- באופן ששכר את הפרה שלא בבעלים וחזר ושאל את הפרה בבעלים - יש פטור של 'בעליו עמו'.

דף צט

◆ דיני שומרים:

• חיוב השומר באחריות החפץ:

- חיוב פשיעה וגניבה ואבידה - חייב משעת קבלת השמירה.
- חיוב אונס בשואל:

▪ באופן שהשואל משך את החפץ - חייב ל'.

▪ באופן שהשואל לא משך את החפץ:

• באופן שהשואל אמר לבעלים 'הכישה במקל והיא תבוא':

○ לרש"י:

▪ באופן שאין רשות הרבים בין החצר של הבעלים לחצר של השואל - חייב.

▪ באופן שיש רשות הרבים בין החצר של הבעלים לחצר של השואל - לרב חייב, לשמואל פטור ל'.

○ לתוס':

▪ באופן שהבהמה נכנסה לחצירו של השואל - חייב.

▪ באופן שהבהמה יצאה למקום שמועיל בו משיכה - לרב חייב לשמואל פטור ל'.

• בסתמא - פטור.

• חיוב שואל באחריות החפץ בזמן שהחפץ נמצא בדרך (באופן שהשואל לא אמר לבעלים 'הכישה במקל והיא תבוא'):

○ האם יש לשליח דין 'שליח':

▪ באופן שהשליח הוא עבד כנעני של השולח - אין לשליח דין 'שליח'.

✽ הערות ✽

לג תוס' מבארים שבאופן שהקנין השני הוא לא כמו הקנין הראשון יש פטור של 'בעליו עמו', משום שהקנין השני מפקיע את הקנין הראשון. ובאופן שהקנין השני הוא כמו הקנין הראשון יש פטור של 'בעליו עמו', משום שיש גזירת הכתוב שבכל אופן שהיה 'בעליו עמו' בקנין הראשון או בקנין השני יש פטור של 'בעליו עמו'.

לד תוס' בתירוח הראשון נוקטים שהדין שלאחר שהשואל משך את החפץ הוא חייב באחריות החפץ נאמר באופן שהשואל משך את החפץ לסימטא או לצדי רשות הרבים, אבל באופן שהשואל משך את החפץ לרשות הרבים אינו חייב באחריות החפץ, ותוס' בתירוח השני נוקטים שאפילו באופן שהשואל משך את החפץ לרשות הרבים חייב באחריות החפץ, ולמרות שמישכה לרשות הרבים לא יכולה לקנות את החפץ לגמרי מ"מ משיכה זו קונה להתחייב באונסים.

לה רש"י מבאר שהטעם של רב שהשואל חייב למרות שלא משך את החפץ, משום שהשואל שיעבד את עצמו שלאחר שהמשאיל ישלח את הבהמה יתחייב באחריות הבהמה כדין שואל, אמנם שמואל סובר שבאופן שיש רשות הרבים בין החצר של הבעלים לחצר של השואל, השואל לא סומך דעתו שהבעלים ישלח את הבהמה ולכן השואל פטור, אבל באופן שאין רשות הרבים בין החצר של הבעלים לחצר של השואל, השואל סומך דעתו שהבעלים ישלח את הבהמה, ולכן השואל חייב.

לו תוס' מבארים שרב סובר שבאופן שהבהמה יצאה למקום שמועיל משיכה (לתירוח אחד לסימטא או לצדי רשות הרבים, ולתירוח שני אפילו לרשות הרבים וכפי שהתבאר לעיל (ט"ה)) השואל חייב, ולמרות שהשואל לא הכיש את הבהמה במקל אלא הבעלים נחשב שהשואל משך את החפץ.

- באופן שהשליח עבד עבדי של השולח או אדם אחר:
- באופן שהנשלח אמר לשולח 'שלח לי בידו' - יש לשליח דין 'שליח'.
- באופן שהנשלח לא אמר לשולח 'שלח לי בידו':
- באופן שהנשלח מינה את השליח בעדים - לרב חסדא יש לשליח דין 'שליח', לרבה אין לשליח דין 'שליח'.
- באופן שהנשלח לא מינה את השליח בעדים - אין לשליח דין 'שליח'.
- באופן שהמשאיל שלח את הפרה לשואל על ידי שליח והפרה מתה בדרך:
 - באופן שיש לשליח דין 'שליח' - השואל חייב לשלם על הפרה.
 - באופן שאין לשליח דין 'שליח' - השואל פטור לשלם על הפרה.
- באופן שהשואל שלח את הפרה למשאיל על ידי שליח והפרה מתה בדרך:
 - באופן ששלח את הפרה בתוך ימי השאלה:
 - באופן שיש לשליח דין 'שליח' - השואל פטור לשלם על הפרה.
 - באופן שאין לשליח דין 'שליח' - השואל חייב לשלם על הפרה.
 - באופן ששלח את הפרה לאחר ימי השאלה - השואל פטור לשלם על הפרה [פ ב]¹².
- האם הבעלים יכול לחזור מהשאלה והשכירות:
 - באופן שהשואל או השכיר קרקע - באופן שעשו קנין כסף או קנין שטר או קנין חזקה לא יכול הבעלים לחזור בהם.
 - באופן שהשואל או השכיר מטלטלים:
 - באופן שהשואל והשוכר לא משכו את החפץ - הבעלים יכול לחזור בו.
 - באופן שהשואל והשוכר משכו את החפץ ולא התחילו להשתמש:
 - לרבי אמי - הבעלים לא יכול לחזור מדאורייתא^ל.
 - לרבי אלעזר - הבעלים לא יכול לחזור מדרבנן.
 - לרב הונא - הבעלים יכול לחזור בולט^ט.
 - באופן שהשואל והשוכר התחילו להשתמש - הבעלים לא יכול לחזור בו.

◆ דיני בהמה שאכלה פירות מחוברים:

- הקדמה - בהמה שאכלה פירות מחוברים, לא שמים את הפירות בפני עצמם שהם שווים הרבה אלא שמים אגב שדה אחר, דכתיב 'ובער בשדה אחר' ודורשים ששמים אגב שדה אחר, ונחלקו האמוראים בביאור צורת השומא אגב שדה אחר וכדלהלן.
- לרבי יוסי בר חנינא:
 - לרש"י - שמים כמה שווה קרקע של שישים סאה ולפי"ז יודעים כמה שווה קרקע של סאה, ולאחר מכן שמים כמה שווה קרקע של סאה יחד עם הערוגה שהבהמה אכלה וכמה שווה ללא הערוגה שהבהמה אכלה.

⊕ הערות ⊕

- לז הגמ' [פ ב] מבארת ששואל לאחר ימי השאלה נחשב שומר שכר ולא חייב באונסים, וממילא אפילו באופן שהשליח לא נחשב שליח השואל פטור מאונסים. לח תוספות [ב"ק עט א] מבארים שרבי אמי סובר שהבעלים לא יכול לחזור מדאורייתא, והתוספות הרא"ש [בסוגיין] משמע שרבי אמי סובר שמשכיח מועילה מדאורייתא רק לענין שואל, אבל לענין מקח וממכר משיכה לא קונה מדאורייתא אלא קונה מדרבנן.
- לט הריטב"א [בסוגיין] מבאר שהטעם של רב הונא שהבעלים יכול לחזור לאחר המשיכה, משום שסובר שמשכיח קונה מדרבנן, ורבנן תיקנו רק באופן שקונה קנין הגוף ולא בשואל.
- בדברי הגמ' מבואר שיש נפק"מ במחלוקת האמוראים גם לענין דין מעילה, שבאופן שהבעלים השאיל לשואל קרדום של הקדש והשואל משך את הקרדום ולא בקע בו, שלפי רב אמי הבעלים מעל מדאורייתא, ולפי רבי אלעזר הבעלים מעל מדרבנן, ולפי רב הונא הבעלים לא מעל.

○ לתוס' - שמיים כמה שווה קרקע של שישים סאה עם כל הערוגות וכמה שווה ללא ערוגה של סאה, ובעל הבהמה צריך לשלם לפי חשבון זה (כגון באופן שהבהמה אכלה חצי סאה צריך לשלם חצי משווי זה).

• לרבי ינאי:

○ לרש"י - שמיים כמה שווה קרקע של שלשים סאה ולפי"ז יודעים כמה שווה קרקע סאה, ולאחר מכן שמיים כמה שווה קרקע של סאה יחד עם הערוגה שהבהמה אכלה וללא הערוגה שהבהמה אכלה.

○ לתוס' - שמיים כמה שווה קרקע של שלשים סאה עם כל הערוגות וכמה שווה ללא ערוגה של חצי סאה, ובעל הבהמה צריך לשלם לפי חשבון זה (כגון באופן שהבהמה אכלה סאה צריך לשלם פי שנים משווי זה).

• לחזקיה - שמיים כמה שווה קרקע שהיא פי שישים מהערוגה שהבהמה אכלה יחד עם הערוגה שהבהמה אכלה וללא הערוגה שהבהמה אכלה.

◆ דיני הקדש:

• נהנה מהקדש - משלם קרן וחומש^מ.

• מזיק הקדש - מדאורייתא פטור, ומדרבנן משלם קרן ולא משלם חומש^{מא}.

◆ דין חמישים תמרים שדבוקים יחד שנמכרים יחד בארבעים ותשע פרוטות ונמכרים כל תמר לבדו בפרוטה - לענין גזל משלם ארבעים ותשע, לענין הקדש משלם חמישים^{מב}.

◆ דין סבלים ששברו חבית לחנוני ששוה ביום השוק חמשה ובשאר הימים ארבעה:

• באופן שהסבלים מחזירים לחנוני לפני שהגיע יום השוק הראשון לאחר השבירה - יכולים להחזיר לו חבית ששוה ארבעה.

• באופן שהחנונים מחזירים לחנוני לאחר יום השוק הראשון:

○ באופן שיש ראייה שגם אם היו מחזירים לחנוני חבית יין הוא לא היה מוכר אותה ביום השוק (כגון שיש לו חבית נוספת ולא מכרה) - יכולים להחזיר לו חבית ששוה ארבעה.

○ בשאר האופנים - צריכים להחזיר לו חמשה (אלא שיכולים הסבלים לנכות משווי חמשה את שכר הטירחה למכור את החבית ביום השוק וכן את המחיר שהיה צריך לשלם בשביל לעשות ברז ביין).

דף ק

◆ דיני שבועת מודה במקצת:

• במטלטלים:

○ באופן שתובע חייטם והודה בחייטם:

▪ באופן שאומר על החייטם שמודה 'הילך' - לרבי חייא חייב, לרב ששת פטור [ד א].

▪ באופן שלא אומר על החייטם שמודה 'הילך' - חייב.

○ באופן שתובע חייטם והודה בשעורים - לת"ק פטור, לרבן גמליאל חייב [שבועות לח ב].

☞ הערות ☞

מ בדברי הגמ' מבואר שהדין שנהנה מהקדש משלם קרן וחומש, נאמר גם באופן שלא חיסר ואין פטור של 'זה נהנה וזה לא חסר', ורש"י מבאר 'שהקדש מונח למעול לכל הבא ואין מוחה בידו ורחמנא אמר מאן דמיתהני למעול ורחמנא ידע'.

מא תוס' מבארים שהמקור שאדם שהזיק הקדש מדאורייתא פטור, דכתיב לענין תרומה 'כי יאכל' ודורשים פרט למזיק, ולומדים הקדש מתרומה בגזירה שווה 'חטא חטא'.

מב הגמ' מבארת שהטעם שלענין גזל משלם ארבעים ותשע, ולא אומרים שהבעלים הפסיד חמישים כיון שיכל למכור כל תמר לבדו, שכמו שמצינו שהתורה הקילה לענין מזיק מחוברים, שלא משלם את שוים בפני עצמם אלא אגב השדה, כך התורה הקילה לענין גזלן שלא ישלם לפי השווי של מכירת כל תמר לבדו אלא ישלם לפי השווי של כל התמרים יחד (למרות שהקולא ששמים אגב השדה לא נאמרה לענין גזלן).

• בעבד:

- לרבנן - פטור.
- לרבי מאיר - דינו כמטלטלים.
- בקרקע - פטור^מ.

◆ דיני ממון המוטל בספק:

- באופן שיש חיוב שבועת מודה במקצת:
 - באופן שהנתבע ברי - צריך להשבע.
 - באופן שהנתבע שמוא - 'מתוך שאינו יכול להשבע משלם'.
- באופן שאין חיוב שבועת מודה במקצת:
 - באופן שיש מוחזק - המוציא מחבירו עליו הראיה^מ.
 - באופן שאין מוחזק ויש חזקת מרא קמא:
 - לסומכוס:
 - באופן שהתובע שמוא והנתבע שמוא - יחלוקו.
 - באופן שהתובע ברי והנתבע ברי - לרבא המוציא מחבירו עליו הראיה, לרבה בר רב הונא יחלוקו.
 - לרבנן - המוציא מחבירו עליו הראיה.

﴿ הערות ﴾

מג תוס' מבארים שהמקור של רבנן שאין חיוב שבועה בעבדים וקרקעות, דכתיב 'וכחש בעמיתו' כלל, 'בפקדון' פרט, 'או מכל אשר ישבע עליו לשקר' כלל, ודורשים כעין הפרט שיש חיוב שבועה בדבר שהוא מטלטל וגופן ממון, ולא בקרקע שאינה מטלטלת וכן בעבדים שהוקשו לקרקעות, אמנם רבי מאיר סובר שדורשים את הפסוק ב'ריבה ומיעט וריבה', וממילא לומדים שיש חיוב שבועה בכל דבר חוץ משטר שאין גופו ממון, ויש לרבי מאיר מיעוט נוסף שלא נשבעים על קרקע, ולכן רבי מאיר סובר שעבד דינו כמטלטלים.

מד תוס' מביאים שרבינו שמואל הוכיח מסוגיין שסומכוס סובר באופן שיש מוחזק שהמוציא מחבירו עליו הראיה, אמנם תוס' מקשים על דבריו שבדברי הגמ' בב"ק [לה ב] משמע שסומכוס סובר באופן שיש מוחזק שיחלוקו, ותוס' נשארים בקושיא.